

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
دانشگاه تربیت معلم آذربایجان
دانشکده الهیات
گروه فقه و حقوق اسلامی

پایان نامه مقطع کارشناسی ارشد
رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی

بررسی فقهی و حقوقی اقرار به نسب، قواعد و آثار آن

استاد راهنما:
دکتر مصطفی السان

استاد مشاور:
دکتر محمد امین فرد

پژوهشگر:
داود جاهد

دی / ۱۳۹۰
تبریز / ایران

چکیده

اقرار که عبارت است از اخبار به حقی برای غیر به ضرر خود، با توجه به آنکه در آن، شخص اقرار به ضرر خود می‌کند، در بین دلایل اثبات دعوی، قوی‌ترین آنها دانسته شده است. با توجه به تشابه اسمی اقرار به نسب با اقرار، در نگاه اول، اقرار به نسب ممکن است از جمله‌ی اقرار دانسته شود؛ حال آنکه اقرار به نسب با اقرار در مفهوم خاص آن دارای تفاوت‌های اساسی بوده تا آنجا که به نظر می‌آید نام‌گذاری آن به عنوان اقرار، در اقرار به نسب فرزندی، میت و مجنون بیشتر از روی تسامح باشد. اقرار به نسب از سوی فقها و به تبع آنها از سوی قانون مدنی یکی از دلایل اثبات نسب دانسته شده است.

با توجه به آثار مهم نسب که عبارتند از: حرمت نکاح، توارث، نفقه، حضانت و ولایت و نیز ظهور دلایل جدید اثبات نسب همچون آزمایش DNA، بررسی جایگاه و ارزش اثباتی اقرار به نسب، نسبت به سایر دلایل اثبات نسب از اهمیت ویژه‌ای برخوردار گشته است.

در این پایان‌نامه ضمن بیان قواعد و آثار فقهی و حقوقی اقرار به نسب، دلیل مقدم شدن آزمایش DNA بر سایر دلایل اثبات نسب، بررسی گردیده است. در رویه‌ی قضایی نیز آزمایش فوق‌الذکر بر سایر دلایل مقدم گشته است. هر چند که در بین ادله‌ی سستی اثبات نسب اماره‌ی فراش بر اقرار به نسب غالب است. همچنین رجوع از لعان با اقرار به نسب مقایسه گردیده و مشخص گردیده که دلیل ارث بردن فرزند از پدر صرفاً به علت اقرار پدر بوده نه اقرار به نسب؛ که به همین دلیل پدر از فرزند ارث نمی‌برد.

کلمات کلیدی: نسب، اقرار، اقرار به نسب، اماره‌ی فراش، لعان، آزمایش DNA

تقدیم به محضر مبارک و مقدس ولی عصر حجت بن الحسن عسگری (عج)

تقدیم به تمامی مجتهدان بزرگوار جهان تشیع، خصوصاً روح بلند
بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران، امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری
حضرت آیت الله العظمی سید علی خامنه ای (مد ظله العالی)

تقدیم به پدر و مادر مهربانم دو بال پروازم در آسمان زندگی

تقدیر و تشکر

با استعانت از مقام احدیت از افرادی که در جریان تعریف، پیشرفت، هدایت، مشاوره و اتمام موفقیت آمیز پایان نامه به صورت مستقیم یا غیر مستقیم کمک و همیاری نموده‌اند، به خصوص استاد راهنما جناب آقای دکتر مصطفی السان، استاد مشاور جناب آقای دکتر محمد امین فرد و استاد بزرگوار جناب آقای دکتر الهامی که در طی دوره‌ی تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد از محضر ایشان کسب علم نمودم تقدیر و تشکر می‌نمایم. برای همه‌ی ایشان از خداوند متعال توفیق روزافزون و علو درجات را خواستارم.

داود جاهد

دی / 1390

تبریز / ایران

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
یک	چکیده
1	مقدمه
5	فصل اول: تعاریف و کلیات
6	1-1. تعاریف
6	1-1-1. مفهوم اقرار
6	1-1-1-1. مفهوم اقرار از منظر لغوی
7	2-1-1-1. مفهوم اقرار از منظر فقهی
8	3-1-1-1. مفهوم اقرار از منظر حقوقی
9	4-1-1-1. عناصر کلیدی تعریف اقرار
9	1-4-1-1-1. اخبار
10	2-4-1-1-1. حق
10	3-4-1-1-1. نفع غیر
11	4-4-1-1-1. ضرر مقرر
11	2-1-1. مفهوم نسب
11	1-2-1-1. مفهوم نسب از منظر لغوی
12	2-2-1-1. مفهوم نسب از منظر فقهی
12	3-2-1-1. مفهوم نسب از منظر حقوقی
13	3-1-1. مفهوم اقرار به نسب
13	1-3-1-1. مفهوم اقرار به نسب از منظر فقهی
14	2-3-1-1. مفهوم اقرار به نسب از منظر حقوقی
15	2-1. کلیات
15	1-2-1. اقرار
15	1-1-2-1. پیشینه‌ی اقرار به عنوان ادله‌ی اثبات دعوی
16	2-1-2-1. مستندات فقهی اقرار

16	..... کتاب 1-2-1-2-1
16	..... آیهی اول 1-1-2-1-2-1
17	..... آیهی دوم 2-1-2-1-2-1
18	..... سنت 2-2-1-2-1
18	..... حدیث اول 1-2-2-1-2-1
19	..... حدیث دوم 2-1-2-1-2-1
19	..... حدیث سوم 3-1-2-1-2-1
20	..... اجماع 3-2-1-2-1
20	..... سیره‌ی عقلا 4-2-1-2-1
21	..... ارکان اقرار 3-1-2-1
21	..... مقرر 1-3-1-2-1
22	..... مقرله 2-3-1-2-1
23	..... مقربه 3-3-1-2-1
24	..... شکل اقرار 4-3-1-2-1
25	..... ماهیت حقوقی اقرار 4-1-2-1
26	..... آثار اقرار 5-1-2-1
26	..... الزام ناشی از اقرار 1-5-1-2-1
27	..... نسبی بودن الزام ناشی از اقرار 2-5-1-2-1
28	..... قطع دعوی 3-5-1-2-1
30	..... نسب 2-2-1
30	..... انواع نسب 1-2-2-1
30	..... نسب مشروع و قانونی 1-1-2-2-1
30	..... نزدیکی مشروع 1-1-1-2-2-1
32	..... طرق مشروع 2-1-1-2-2-1
33	..... اعمال نامشروع غیر زنا 3-1-1-2-2-1
34	..... نسب نامشروع 2-1-2-2-1
34	..... زنا 1-2-1-2-2-1

- 36 ..... 2-2-1-2-2-1. تلقیح مصنوعی با اسپرم شخص اجنبی ...
- 39 ..... 2-2-2-1. شیوه‌های اثبات نسب
- 39 ..... 1-2-2-2-1. سند ولادت (شناسنامه)
- 41 ..... 2-2-2-2-1. اماره‌ی فراش
- 43 ..... 3-2-2-2-1. شهادت
- 44 ..... 4-2-2-2-1. امارات قضایی
- 44 ..... 1-4-2-2-2-1. آزمایش DNA
- 45 ..... 2-4-2-2-2-1. آزمایشات خون
- 45 ..... 3-4-2-2-2-1. عوامل ارثی و زیست‌شناسی (تن‌پیمایی)
- 46 ..... 4-4-2-2-2-1. زندگی مدعی نسب با اشخاص مورد ادعا
- 46 ..... 3-2-2-1. آثار نسب
- 47 ..... 1-3-2-2-1. حرمت نکاح
- 48 ..... 2-3-2-2-1. توارث
- 50 ..... 3-3-2-2-1. نفقه
- 51 ..... 4-3-2-2-1. ولایت
- 53 ..... 4-3-2-2-1. حضانت
- 55 ..... فصل دوم: بررسی احکام و قواعد اقرار به نسب
- 56 ..... 1-2. مستندات فقهی اقرار به نسب
- 57 ..... 1-1-2. سنت
- 57 ..... 1-1-1-2. حدیث اول
- 58 ..... 2-1-1-2. حدیث دوم
- 59 ..... 3-1-1-2. حدیث سوم
- 59 ..... 2-1-2. اجماع
- 62 ..... 2-2. شرایط لازم جهت صحت اقرار به نسب
- 62 ..... 1-2-2. شرایط لازم برای مقرر جهت صحت اقرار به نسب
- 63 ..... 1-1-2-2. اهلیت داشتن مقرر

- 64 ..... 2-1-2-2. قاصد بودن مقرر
- 65 ..... 3-1-2-2. مختار بودن مقرر
- 65 ..... 2-2-2. شرایط مختص به اقرار به نسب جهت صحت آن
- 66 ..... 1-2-2-2. امکان حسی و عادی اقرار به نسب
- 67 ..... 2-2-2-2. امکان شرعی اقرار به نسب
- 69 ..... 3-2-2-2. نبود منازع
- 71 ..... 4-2-2-2. لازم نبودن تصدیق صغیر
- 73 ..... 3-2. انواع اقرار به نسب، احکام و قواعد آنها
- 73 ..... 1-3-2. اقرار به نسب فرزندی
- 73 ..... 1-1-3-2. اقرار به نسب فرزند صغیر
- 74 ..... 1-1-1-3-2. تکذیب صغیر بعد از بلوغ
- 74 ..... 2-1-1-3-2. محدودیت شرط عدم اعتبار تصدیق صغیر
- 76 ..... 3-1-1-3-2. آثار اقرار به نسب فرزند صغیر
- 76 ..... 2-1-3-2. اقرار به نسب فرزند کبیر
- 77 ..... 1-2-1-3-2. لزوم تصدیق کبیر
- 78 ..... 2-2-1-3-2. سکوت فرزند کبیر
- 78 ..... 3-2-1-3-2. مجنون بودن فرزند کبیر
- 79 ..... 4-2-1-3-2. در قید حیات نبودن فرزند کبیر
- 79 ..... 5-2-1-3-2. آثار اقرار به نسب فرزند کبیر
- 80 ..... 2-3-2. اقرار به نسب خویشاوندی (غیر فرزندی)
- 81 ..... 1-2-3-2. عدم تعدی آثار اقرار به نسب خویشاوندی به غیر طرفین اقرار
- 82 ..... 2-2-3-2. تصدیق نمودن مقرله در اقرار به نسب خویشاوندی
- 83 ..... 3-2-3-2. رجوع از اقرار به نسب خویشاوندی
- 84 ..... 4-2-3-2. اقرار به همسری
- 85 ..... 5-2-3-2. آثار اقرار به نسب خویشاوندی
- 86 ..... 4-2. مسائل مربوط به اقرار به نسب

- 86 ..... 1-4-2. اقرار به نسب فرزندی ناشی از زنا
- 87 ..... 2-4-2. عدم دلالت اقرار به نسب فرزندی بر زوجیت با مادر وی
- 88 ..... 3-4-2. اقرار وارث مقرر متوفی بر مقررله اولی از مقررله اول
- 89 ..... 5-2. نتیجه‌گیری
- 90 ..... فصل سوم: اعتبار اقرار به نسب در مقایسه‌ی با قواعد و امارات دیگر
- 91 ..... 1-3. مقایسه‌ی اقرار به نسب با اقرار در معنای خاص آن
- 92 ..... 1-1-3. تشابهات اقرار به نسب با اقرار در مفهوم خاص آن
- 92 ..... 1-1-1-3. اخبار بودن
- 93 ..... 2-1-1-3. اخبار از حق دادن
- 93 ..... 3-1-1-3. بر ضرر مقرر بودن
- 94 ..... 4-1-1-3. ملزم شدن مقرر بر اقرار خویش
- 94 ..... 2-1-3. تفاوت‌های اقرار به نسب با اقرار در مفهوم خاص آن
- 94 ..... 1-2-1-3. نام‌گذاری مقررله به نام مقربه در اقرار به نسب
- 95 ..... 2-2-1-3. منتفع شدن مقرر در اقرار به نسب
- 97 ..... 3-2-1-3. لزوم تصدیق مقررله در غیر اقرار به نسب فرزند صغیر، مجنون و میت ..
- 98 ..... 4-2-1-3. تعدی آثار اقرار به نسب بر خویشاوندان طرفین اقرار
- 98 ..... 3-1-3. نتیجه‌گیری
- 100 ..... 2-3. مقایسه‌ی اماره‌ی فراش با اقرار به نسب در اثبات نسب فرزند صغیر
- 100 ..... 1-2-3. بررسی و تبیین اماره‌ی فراش
- 101 ..... 1-1-2-3. مفهوم اماره‌ی فراش
- 101 ..... 1-1-1-2-3. مفهوم اماره‌ی فراش از منظر لغوی
- 101 ..... 1-1-1-1-2-3. اماره
- 101 ..... 2-1-1-1-2-3. فراش
- 102 ..... 2-1-1-2-3. مفهوم اماره‌ی فراش از منظر فقهی
- 102 ..... 3-1-1-2-3. مفهوم اماره‌ی فراش از منظر حقوقی
- 103 ..... 2-1-2-3. شرایط لازم جهت صحت اماره‌ی فراش

- 104 ..... 1-2-1-2-3 وقوع نزدیکی
- 104 ..... 1-1-2-1-2-3 نحوه‌ی انجام نزدیکی
- 105 ..... 2-1-2-1-2-3 اختلاف در نزدیکی
- 106 ..... 3-1-2-1-2-3 توافق زوجین بر عدم نزدیکی
- 107 ..... 2-2-1-2-3 گذشتن مدت از تاریخ نزدیکی تا تولد طفل از شش ماه
- 108 ..... 3-2-1-2-3 نگذشتن مدت از تاریخ نزدیکی تا تولد طفل از ده ماه
- 109 ..... 3-1-2-3 تحقق همزمان اماره‌ی فراش نسب به دو شخص
- 110 ..... 2-2-3 جایگاه اقرار به نسب نسبت به اماره‌ی فراش در اثبات نسب فرزند صغیر
- 110 ..... 1-2-2-3 جایگاه اقرار به نسب و اماره‌ی فراش در اثبات نسب فرزند صغیر
- 110 ..... 1-1-2-2-3 جایگاه اقرار به نسب در اثبات نسب فرزند صغیر
- 111 ..... 2-1-2-2-3 جایگاه اماره‌ی فراش در اثبات نسب فرزند صغیر
- 112 ..... 1-2-2-3 مقایسه‌ی اقرار به نسب با اماره‌ی فراش در اثبات نسب فرزند صغیر
- 113 ..... 1-1-2-2-3 اقرار به نسب مستند به نزدیکی غیر شرعی (زنا)
- 115 ..... 2-1-2-2-3 اقرار به نسب مستند به طرق و دلایل شرعی
- 117 ..... 3-2-3 نتیجه‌گیری
- 117 ..... 3-3 بررسی لعان و مقایسه‌ی رجوع از آن با اقرار به نسب
- 118 ..... 1-3-3 بررسی و تبیین لعان
- 118 ..... 1-1-3-3 مفهوم لعان
- 118 ..... 1-1-1-3-3 مفهوم لعان از منظر لغوی
- 119 ..... 2-1-1-3-3 مفهوم لعان از منظر فقهی
- 120 ..... 3-1-1-3-3 مفهوم لعان از منظر حقوقی
- 120 ..... 2-1-3-3 شرایط لازم جهت صحت لعان
- 121 ..... 1-2-1-3-3 شرایط عمومی لازم در هر دو سبب عمل لعان
- 121 ..... 2-2-1-3-3 شرایط لازم جهت اثبات زنا یا رفع حد از زوج
- 121 ..... 3-2-1-3-3 شرایط لازم جهت نفی ولد

122	..... نحوه‌ی انجام لعان 3-1-3-3
123	..... آثار لعان 4-1-3-3
124	..... رجوع از لعان و مقایسه‌ی آن با اقرار به نسب 2-3-3
124	..... آثار رجوع از لعان 1-2-3-3
125	..... مقایسه‌ی رجوع از لعان با اقرار به نسب 2-2-3-3
127	..... نتیجه‌گیری 3-3-3
128	..... فصل چهارم: رویه‌ی قضایی در اثبات نسب با تکیه بر آزمایش DNA
129	..... 1-4 بررسی آزمایش DNA و مقایسه‌ی آن با سایر ادله‌ی اثبات دعوی در اثبات نسب
129	..... 1-1-4 آزمایش DNA
130	..... 1-1-1-4 مفهوم DNA
131	..... 2-1-1-4 انواع مختلف آزمایش DNA جهت کشف هویت
131	..... 1-2-1-1-4 RFLP
132	..... 2-2-1-1-4 STR
132	..... 3-2-1-1-4 VNTR
133	..... 3-1-1-4 نحوه‌ی انجام آزمایش DNA جهت تعیین هویت
134	..... 4-1-1-4 نوع دلیل آزمایش DNA در اثبات نسب
135	..... 5-1-1-4 میزان قطعیت آزمایش DNA
137	..... 2-1-4 مقایسه‌ی آزمایش DND با سایر ادله‌ی اثبات دعوی در اثبات نسب
137	..... 1-2-1-4 ماهیت و جایگاه اثباتی ادله‌ی اثبات دعوی
140	..... 2-2-1-4 مقایسه‌ی آزمایش DNA با سایر ادله‌ی اثبات دعوی در اثبات نسب
141	..... 3-2-1-4 مقایسه‌ی آزمایش DNA با اقرار به نسب در اثبات نسب
141	..... 2-4 رویه‌ی قضایی پیرامون اثبات نسب
142	..... 1-2-4 پرونده‌ی اول راجع به رویه‌ی قضایی در اثبات نسب
142	..... 1-1-2-4 متن دادخواست
142	..... 2-1-2-4 خلاصه‌ی جریان پرونده
143	..... 3-1-2-4 رأی دادگاه

144	.....	4-1-2-4	بررسی دلایل مورد استناد در رأی دادگاه
144	.....	5-1-2-4	تحلیل پرونده
146	.....	2-2-4	پرونده‌ی دوم راجع به رویه‌ی قضایی در اثبات نسب
147	.....	1-2-2-4	متن دادخواست
147	.....	2-2-2-4	خلاصه‌ی جریان پرونده
148	.....	3-2-2-4	رأی دادگاه
148	.....	4-2-2-4	بررسی دلایل مورد استناد در رأی دادگاه
148	.....	5-2-2-4	تحلیل پرونده
150	.....	3-2-4	پرونده‌ی سوم راجع به رویه‌ی قضایی در اثبات نسب
150	.....	1-3-2-4	متن دادخواست
150	.....	2-3-2-4	خلاصه‌ی جریان پرونده
151	.....	3-3-2-4	رأی دادگاه
152	.....	4-3-2-4	بررسی دلایل مورد استناد در رأی دادگاه
152	.....	5-3-2-4	تحلیل پرونده
153	.....	4-2-4	پرونده‌ی چهارم راجع به رویه‌ی قضایی در اثبات نسب
153	.....	1-4-2-4	متن دادخواست
153	.....	2-4-2-4	خلاصه‌ی جریان پرونده
154	.....	3-4-2-4	رأی دادگاه
155	.....	4-4-2-4	بررسی دلایل مورد استناد در رأی دادگاه
155	.....	5-4-2-4	تحلیل پرونده
156	.....	5-2-4	نتیجه‌گیری
157	.....		نتیجه‌گیری نهایی
159	.....		فهرست منابع
one			چکیده‌ی انگلیسی

مقدمه، تعریف و بیان مسأله

اقرار به نسب که عبارت است از اقرار به نسب دیگری، شامل دو نوع اقرار به نسب فرزندی و غیر فرزندی (خویشاوندی) است. منظور از فرزند در اقرار به نسب، اولاد بلا واسطه مقرر است و اولاد با واسطه مانند اولاد اولاد از خویشاوندان محسوب می‌شوند. اقرار به نسب فرزندی شامل دو نوع اقرار به نسب فرزند صغیر و کبیر است؛ که ضمن آنکه با یکدیگر دارای احکام و آثار مشابهی می‌باشند، دارای تفاوت‌هایی نیز می‌باشند. اقرار به نسب غیر فرزندی در مقابل اقرار به نسب فرزندی قرار دارد؛ و فرق اساسی این دو، در عدم تعدی تأثیر اقرار در این نوع از اقرار به نسب به خویشاوندان طرفین اقرار است، مگر آنکه ایشان نیز اعتراف و تصدیق به نسب بنمایند. اقرار به نسب غیر فرزندی شامل انواع مختلفی چون اقرار به نسب پدری، نوه، برادری و همسری است.

یکی از راه‌های شرعی و سنتی اثبات نسب، اقرار به نسب است که احکام و قواعد آن از سوی فقها در ذیل احکام مربوط به اقرار بیان گردیده است. اقرار به نسب از سوی فقها در صورت وجود شرایط لازم جهت صحت آن برای اثبات نسب کافی دانسته شده است؛ قانون مدنی نیز به تبع ایشان در ماده‌ی 1273 به بیان شرایط لازم و خاص اقرار به نسب پرداخته و آن را قانونی دانسته و بیان داشته است: «اقرار به نسب در صورتی صحیح است که اولاً تحقق نسب بر حسب عادت و قانون ممکن باشد ثانیاً کسی که به نسب او اقرار شده تصدیق کند مگر در مورد صغیری که اقرار بر فرزندی او شده به شرط آنکه متنازعی در بین نباشد».

در گذشته راه‌های اثبات نسب در صورت ایجاد شبهه‌ی در آن، دلایل شرعی اماره‌ی فراش، اقرار به نسب و شهادت بوده است؛ این راه‌ها با توجه به نبود دلایل دیگر، دلایل انحصاری اثبات نسب بوده‌اند. ولی در زمان حاضر با توجه به پیشرفت علم پزشکی، امکان اثبات یا نفی نسب، توسط دلایل پزشکی همچون آزمایش خون و آزمایش DNA به وجود آمده است. این امر سبب آن گشته تا بین ادله‌ی نوظهور و شرعی اثبات نسب تعارض ایجاد گردد.

با توجه به درصد بالای قطعیت آزمایش DNA در اثبات نسب، که برخی آن را تا صد درصد دانسته‌اند و نیز قائل شدن فقهای امامیه بر طریقت داشتن امارات و طرق و نیز ایرادات وارده بر

دلالت اقرار به نسب، به نظر آزمایش فوق‌الذکر از لحاظ عقلایی بر تمام ادله‌ی اثبات دعوی از جمله اقرار به نسب و اماره‌ی فراش غالب باشد؛ مگر دلایلی که سببیت در اثبات دعاوی داشته باشند. اقرار به نسب در رویه‌ی قضایی نیز از سوی قضات، ضعیف‌ترین دلیل اثبات نسب دانسته شده که در عمل جز با تأیید دلایل دیگر اقدام به صدور رأی بر طبق آن نمی‌نمایند.

از توجه به این مهم که امروزه نسب از طرق گوناگی از جمله اقرار به نسب و آزمایش DNA قابل اثبات است، به طوری که در رویه‌ی قضایی نیز دلایل شرعی و نوین اثبات نسب با یکدیگر تعارض پیدا نموده‌اند؛ در این نوشتار سعی بر آن شده تا جایگاه اقرار به نسب و دیگر دلایل، در اثبات نسب بررسی شود؛ تا در نتیجه‌ی این بررسی، ارزش اثباتی دلایل اثبات نسب و نیز دلیل برتر بودن برخی از دلایل نسبت به دلایل دیگر در اثبات نسب مشخص گردد.

اهمیت و ضرورت انجام تحقیق

با توجه به آثار مهمی که بر نسب همچون حرمت نکاح، نفقه و ولایت بار می‌گردد، بررسی اقرار به نسب به عنوان یکی از دلایل سنتی و شرعی اثبات نسب به نظر بسیار مهم می‌آید؛ این اهمیت با توجه به ظهور دلایل نوین اثبات نسب همچون آزمایش DND افزون‌تر گشته است؛ چرا که امروزه این دلایل، بخصوص آزمایش DNA در عمل و در رویه‌ی قضایی جهت اثبات نسب مورد استفاده قرار می‌گیرند؛ حال آنکه جایگاه این دلایل نوظهور در مقایسه‌ی با ادله‌ی سنتی اثبات نسب از جمله اقرار به نسب مشخص و تبیین نگشته است.

اهداف پژوهشی

اهداف پژوهشی این نوشتار را می‌توان در سه امر خلاصه نمود. هدف اول بررسی جامع، کامل و تطبیقی احکام و قواعد اقرار به نسب از منظر فقهی و حقوقی است. هدف دوم این نوشتار بررسی جایگاه اقرار به نسب در مقایسه‌ی با دیگر ادله‌ی اثبات نسب از جمله اماره‌ی فراش و آزمایش DNA است، تا در نتیجه‌ی این بررسی ارزش اثباتی هر یک از دلایل اثبات نسب در مقایسه‌ی با اقرار به نسب تعیین گردد. هدف سوم نیز بررسی رویه‌ی قضایی حاکم بر اثبات نسب است، تا در نتیجه‌ی این بررسی ارزش اثباتی هر یک از دلایل اثبات نسب از منظر رویه‌ی قضایی مشخص گردد.

سؤالات و فرضیه های پژوهشی

1 آیا اقرار به نسب از جمله‌ی اقرار است؟ اقرار به نسب در اقرار به نسب خویشاوندی که در آن نسب ثابت نمی‌گردد، نوعی اقرار است؛ ولی اقرار به نسب در اقرار به نسب فرزندی، میت و مجنون به نظر از جمله‌ی اقرار نبوده و نام‌گذاری آن به عنوان اقرار، به نظر می‌آید از روی تسامح باشد.

2. در صورت مغایرت اقرار به نسب با اماره‌ی فراش کدام یک از آنها بر دیگری حاکم خواهد بود؟ در نگاه اول به نظر می‌آید، با توجه به آنکه اماره‌ی فراش از سوی فقها دلیل اثبات نسب بوده و تنها با لعان امکان نفی ولد جایز دانسته شده، اماره‌ی فراش غالب باشد؛ ولی باید توجه داشت، در صورتی که صحت اقرار به نسب مغایر با اماره‌ی فراش، توسط آزمایش DNA تأیید گردد، غالب بر اماره‌ی فراش خواهد بود، هرچند که مقر زانی باشد.

3. در صورت مغایرت اقرار به نسب با آزمایش DNA کدام یک از آنها بر دیگری غالب خواهد بود؟ با توجه به میزان قطعیت بالای آزمایش DNA در اثبات نسب که برخی آن را تا صد درصد دانسته‌اند و نیز عدم سببیت دلایل اثبات دعوی در فقه امامیه به نظر آزمایش DNA نه تنها بر اقرار به نسب بلکه بر هر دلیل دیگری در اثبات نسب مقدم‌تر باشد.

4. دلیل ارث نبردن پدر از فرزند در رجوع از لعان که در آن اقرار به نسب فرزند صورت می‌گیرد، چیست؟ رجوع از لعان هرچند که نوعی اقرار به نسب است؛ ولی با توجه به آنکه نسب، بین پدر و فرزند از طریق لعان منتفی شده است، دیگر امکان بازگشت و اثبات نسب وجود نخواهد داشت. هرچند که پدر به علت اقرار خویش به جهت عموم ادله‌ی اقرار، ملزم به اقرار خویش به نفع فرزند می‌گردد؛ و نیز با توجه به آنکه اقرار هرکس تنها به ضرر خویش جایز است، آثار اقرار پدر بر ضرر فرزند سرایت نمی‌کند.

پیشینه نظری و تجربی موضوع

تا آنجا که بررسی گردید، پیرامون اقرار به نسب کتاب و مقاله‌ای به رشته‌ی تحریر درنیامده است؛ هرچند که موضوع اقرار به نسب در کتاب‌های حقوق خانواده و مقالات مرتبط با اثبات نسب، به عنوان دلیلی برای اثبات نسب به طور مختصر بیان گردیده است. در مورد اقرار به نسب تنها یک پایان‌نامه با عنوان اقرار به نسب در حقوق مدنی ایران و فقه امامیه توسط آقای غلام‌حسین مردانی از دانشگاه آزاد خورسگان ارائه شده است؛ که در آن صرفاً به احکام و قواعد اقرار به نسب از دیدگاه

فقهی و حقوقی پرداخته شده است؛ و اهداف و فرضیه‌های پژوهشی مد نظر در این نوشتار در پایان-
نامه مذکور مد نظر نبوده و بیان نشده‌اند.

در این نوشتار اقرار به نسب از جهات فقهی و حقوقی بررسی شده و جایگاه آن در مقایسه‌ی
با دیگر ادله اثبات نسب در قالب چهار فصل مورد کنکاش قرار گرفته است. در فصل اول که مربوط
به کلیات است، بعد از تبیین مفاهیم هر یک از اقرار، نسب و اقرار به نسب، احکام و قواعد هر یک از
اقرار و نسب در قالب دو بخش بررسی گردیده است. در فصل دوم به بررسی احکام و قواعد اقرار به
نسب از دیدگاه فقه امامیه و حقوق ایران در قالب چهار بخش مستندات فقهی اقرار به نسب، شرایط
صحت اقرار به نسب، انواع اقرار به نسب و احکام و قواعد هر یک از آنها و مسائل مربوط به اقرار به
نسب پرداخته شده است. در فصل سوم به بررسی دلایل و قواعد مشابه و مغایر با اقرار به نسب
پرداخته شده و در قالب سه بخش به مقایسه‌ی اقرار به نسب با دلایل اقرار در معنای خاص آن،
اماره‌ی فراش و رجوع از لعان پرداخته شده است. در فصل چهارم در قالب دو بخش، ابتدا ضمن
تبیین آزمایش DNA در اثبات نسب، جایگاه آزمایش فوق‌الذکر در مقایسه‌ی با دیگر ادله‌ی اثبات
دعوی و اقرار به نسب مقایسه شده و در بخش دوم به رویه‌ی قضایی راجع به اثبات نسب با تجزیه و
تحلیل چهار پرونده‌ی قضایی راجع به اثبات نسب پرداخته شده است.

اقرار به نسب در اصل یکی از مصادیق اقرار است، که در صورت صحت و دارا بودن شرایط لازم، دارای آثار شرعی و حقوقی بوده و نسب بین دو شخص اثبات می‌گردد؛ اما با این وجود تمایزاتی با اقرار، در مفهوم خاص آن دارد؛ که به این امر در فصل سوم پرداخته خواهد شد. با توجه به این امر که اقرار به نسب از دو مفهوم اقرار و نسب تشکیل شده و در نهایت مفهوم جدیدی را به وجود آورده، که مفهوم جدید با دو مفهوم قبلی ارتباط کاملی دارد؛ لذا برای شناخت هرچه بهتر مفهوم اقرار به نسب و توضیح و تبیین مسائل و احکام آن، در این فصل ابتدا مفهوم اقرار، نسب و اقرار به نسب از منظر لغوی، فقهی و حقوقی بررسی شده و سپس به مباحث کلی هر یک از دو مفهوم اقرار و نسب، به طور جداگانه و مختصر پرداخته شده است.

1-1. تعاریف

در این بخش مفاهیم اقرار، نسب و اقرار به نسب از منظر لغوی، فقهی و حقوقی تبیین و بررسی گشته است.

1-1-1. مفهوم اقرار

در ذیل ابتدا معنا و مفهوم اقرار از سه منظر لغوی، فقهی و حقوقی بیان شده و سپس عناصر کلیدی تعریف اقرار تبیین گشته است.

1-1-1-1. مفهوم اقرار از منظر لغوی

اصل آن از قرّ (بر وزن قفل) بمعنی سرما بوده و سرما نیز مقتضی سکون است، چنانکه حرارت مقتضی حرکت میباشد¹؛ همان طور که در قرآن کریم آمده است: «وَأَنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ²» آخرت

---

1. راغب اصفهانی، حسین بن محمد، المفردات فی غریب القرآن ج 1، ص 662.

2. غافر، آیه 39.

خانه ثبات و قرار است. اقرار در لغت در معانی اثبات شیء¹، اعتراف به حق²، اعتراف به شیء³، روشن کردن و فهماندن⁴ و با گفتار خود ثابت کردن کاری یا امری را⁵ آمده است. آن معنای لغوی اقرار که در فقه و حقوق مورد نظر می‌باشد همان اثبات حق است.

1-1-1-2. مفهوم اقرار از منظر فقهی

فقه‌پیرامون مفهوم فقهی اقرار تعاریف نزدیک به هم ارائه نموده‌اند، که در ذیل به آن‌ها اشاره شده است. این تعاریف برگرفته و نزدیک به مفهوم لغوی اقرار می‌باشند.

ابن حمزه در تعریف اقرار بیان داشته است: اقرار خبر دادن مقرر به حقی به ضرر خودش می‌باشد⁶. محقق حلی نیز بیان نموده است: اقرار خبر دادن انسان از حقی است که این حق بر او لازم می‌باشد⁷. علامه حلی نیز بیان داشته است: اقرار خبر دادن از حق سابق است⁸. امام خمینی نیز اقرار را به خبر دادن قطعی به حق لازمی بر مخبر یا به چیزی که حق یا حکمی را بر ضرر او در پی دارد یا به نفی حقی برای خودش یا به چیزی که نفی حق را در پی دارد تعریف نموده است⁹. دکتر فیض نیز در تعریف اقرار بیان داشته است: «اقرار، اعتراف کردن است، و آن خبر دادن کسی است از حق ثابتی که دیگری بر گردن او دارد. پس اخبار از آینده اقرار نیست و وعده است»¹⁰.

به نظر می‌آید که تعاریف یاد شده جامع افراد اقرار نباشند؛ چرا که اقرار مقرر، به نسب فرزند صغیر، علاوه بر اینکه به ضرر وی است، ممکن است به نفع او نیز باشد. به تفاوت بین اقرار و اقرار به نسب در فصل سوم پرداخته شده است.

1. قرشی، سید علی اکبر، قاموس قرآن، ج 5، ص 303؛ طریخی، فخر الدین، مجمع البحرین، ج 3، ص 456.
2. الجوهری، اسماعیل بن حماد، تاج الغه و الصحاح العربیه، ج 2، ص 790؛ ابن منظور، محمد بن مکرم، لسان العرب، ج 5، ص 88؛ مهیار، رضا، فرهنگ ابجدی عربی به فارسی، ص 112.
3. فراهیدی، خلیل بن احمد، العین، ج 5، ص 22.
4. ریگی، محمد بندر، فرهنگ عربی به فارسی - ترجمه منجد الطلاب، ص 438.
5. عمید، حسن، فرهنگ عمید، ج 1، ص 246.
6. ابن حمزه، محمد بن علی بن حمزه طوسی، الوسيله إلى نیل الفضیله، ص 283.
7. حلی، محقق نجم الدین جعفر بن حسن، المختصر النافع فی فقه الإمامیه، ج 2، ص 241.
8. حلی، علامه حسن بن یوسف بن مطهر اسدی، تبصرة المتعلمین فی أحكام الدین، ص 121.
9. خمینی (امام)، سید روح الله موسوی، تحریر وسیله، ج 2، ص 49.
10. فیض، علیرضا، مبادی فقه و اصول، ص 293.